

«ΤΟ ΚΑΡΝΑΒΑΔΙ ΠΑΛΙΑ» ΤΙ, ΠΟΥ, ΠΩΣ ΓΙΝΟΤΑΝ... (Μαρτυρίες)

*Για την Επιλογή
1, Διονυσία Κουμαριώτη
2,3 Ευρώπη Μοσχονά - Μαραγκάκη*

1. «Αποκριάτικος χορός: μαζί σε έναν κύκλο»

Οι Αποκριές, πέρα από το θρησκευτικό τους χαρακτήρα και τον αρχαιοελληνικό τους συμβολισμό ως λατρεία της φύσης, επιτελούν ρόλο κοινωνικό, συμφιλωτικό και ενωτικό της κοινότητας. Χαρακτηριστικό είναι το παρακάτω απόσπασμα από το βιβλίο της Βαρβάρας Ν. Κοσμάτου Χορός και κοινοτικές σχέσεις στα Φαρακλάτα Κεφαλονιάς την περίοδο 1950-1960, Ελληνική Παιδεία, Αθήνα, 2021, σ. 220.

Το χωριό λοιπόν την περίοδο των Αποκριών, «γιορτή κατά την οποία συμφιλιώνονται τα μέρη των ευρύτερων συγγενειακών ομάδων, εάν έχουν κατά τη διάρκεια της υπόλοιπης χρονιάς διαταραχθεί οι σχέσεις τους» (Νιτσιάκος, 2003α, σ. 158), μαζευόταν στην Κολόνα. Κύρια δράση της κοινοτικής αυτής συνύπαρξης είναι ο χορός. Η κοινότητα χόρευε σύσσωμη στην «Κολόνα», ξεπερνώντας προσωπικούς και οικογενειακούς διαχωρισμούς. Και χόρευε ενιαία, σε έναν κύκλο. Είναι η μοναδική περίπτωση μέσα στο χρόνο που χόρευαν όλοι οι συγχωριανοί μαζί. Ο χορός στην Κολόνα αποτελεί το σύμβολο της ενότητας, του κοινού παρελθόντος και μέλλοντος για την κοινότητα. Τα μέλη της ανανεώνουν τους δεσμούς τους, συσταίνουν και αναδεικνύουν τη δική τους «communitas».

Σημείωση: Η συγγραφέας αναφέρεται στη μαρμαρίνη στήλη των πεσόντων, που βρίσκεται δίπλα από τον δημόσιο δρόμο που συνδέει το Αργοστόλι με το χωριό Φαρακλάτα. Η θέση αυτή είναι γνωστή με το όνομα «Κολόνα» και βρίσκεται στο κέντρο περίπου του οικισμού.

2. Παραστάσεις Ερωτόκριτου

... «Συνήθιζον οι χωρικοί να παριστάνωσιν εν υπαίθρω σκηνάς εκ του Ερωτόκριτου». Τώρα έμαθε, ότι πέρυσιν ακριβώς (δηλαδή το 1889) εγένετο τοιαύτη παράσταση εν τω προ της κωμοπόλεως (Σάμης) αναπεπταμένω πεδίω...Οι υποκριταί ήσαν κάτοικοι του χωρίου Πουλάτων, που φαίνεται πως από χρόνια έπαιρναν την πρωτοβουλία αυτή. Αφού ησκήθησαν επί πολλές ημέρας εν τη πλατεία του χωρίου των, διανεμηθέντες τα μέρη (ρόλους) μετέβησαν εν πομπή κατά την ωρισμένην ημέραν (εις τον τόπον του θεάματος)

προηγούμενων των σαλπίγγων και με πολύ πλήθος, που τους συνόδευε. Εφερον προσωπίδας και ιμάτια εκ της αποθήκης του εν Αργο- στολίω θεάτρου, που βέβαια δεν ήταν απόλυτα ταιριαστά με τους ρόλους των. Για σκηνή είχαν, στημένο ένα πατάρι (εξέδρα), που πάνω του ανέβηκαν μόνο ο Ρήγας, η Ρήγισσα, η Αρετούσα η Φροσύνη και οι Κήρυκες. Όλοι οι άλλοι, Ερωτόκριτος, Ρηγοπούλα, Αφεντόπουλα, Καραμανίτης και Κρητικός, έμειναν κάτω, σε έναν ορθογώνιο χώρο, όπου δόθηκε και το θεαματικό κονταροχτύπημα (χωρίς άλογα βέβαια), αλλά που ήταν το πιο ενδιαφέρον θέαμα για το πλήθος. Για τους αυτοδίδακτους αυτούς ηθοποιούς, ο Άννινος γράφει ότι «απήγγελον απταίστως τους στίχους» και ότι «η παράστασις διεξήγετο μετά γοργότητος και ετοιμότητος, ην ήθελον ζηλεύσει ηθοποιοί δόκιμοι». Την παράδοση αυτή, που είναι μέσα στα πλαίσια και στο πνεύμα των εθίμων της Αποκριάς (αφού κι οι πιο κωμικές παντομίμες είναι πάντα μια θεατρική παράσταση), την εσυνέχισαν στην επαρχία Σάμης ως τα τελευταία χρόνια. Ξέρω προσωπικά, ότι τις Αποκριές του 1930, έπαιζαν στην Αγιά-Φημιά της Πυλάρου «Ερωτόκριτο και Αρετούσα» όπως έλεγαν, μπροστά στο Σχολείο. Φορούσαν περικεφαλαίες, κρατούσαν κοντάρια, κι είχαν μάθει καλά τους ρόλους των από τυπωμένο φυλλάδιο, και τους έλεγαν απ' έξω. Τους γυναικείους ρόλους τους υποδύθηκαν άντρες (όπως γίνετα και με τα ζευγάρια του χορού), κι ο κόσμος που μαζεύτηκε από τα γύρω χωριά, παρακολουθούσε με συγκίνηση το «θέατρο».

Δημήτριος Λουκάτος "Συμπληρωματικά του Χειμώνα και της Άνοιξης", σελ 143-144.

3. Πλατεία Δικαστηρίων, ένα εσταντανέ.

«Η τελευταία όμως Κυριακή, η Κι είχε την πιο μεγάλη χάρη. Γιατί και τα βραβεία ήτανε μεγαλύτερα, αλλά και ύστερα από τόσες μέρες ευθυμίας ο κόσμος αντί να αρχίσει να βαριέται μεγάλωνε η δίψα του για περισσότερο ξεφάντωμα. Λες και όλες οι άλλες μέρες είχανε περάσει στην προπαίδευση και όχι σε γλεντοκόπι. Η Πλατεία καταστόλιστη. Στην μέση η Μεγάλη μουσική παίζει συνέχεια και ο κόσμος χορεύει. Στις λεωφόρους πλήθος μασκαρεμένοι και αμασκάρευτοι σε τέτοια ανάμιξη που δεν ήξερες αν ο παινός σου είναι θεατής ή νούμερο. Τα καφενεία γεμάτα... θα 'σουνα τυχερός αν μπορούσες να ξετρυπώσεις κανένα τραπέζι να αράξεις με την οικογένεια. Και εκεί, όμως, θα δεχόσουνα την επίσκεψη γνωστών μασκαρεμένων που έρχονται να σε χαιρετήσουν με φωνή παραλλαγμένη ή με νοήματα και να φύγουνε με τη χαρά της ικανοποίησης, πως «δεν τους αναγνώρισες»!.

Εκτός από τους χορευτάδες, πάνου στην Πλατεία ο κόσμος να στριμώγνε-ται, να ρίχνει κομφετί, να κάνει αστεία, να τραγουδάει...και γύρω-γύρω να φέρνουν βόρτες τα άρματα με τη μικρή μουσική μπροστά μασκαρεμένη και εκείνη κατά την περίσταση, άλλα πάνου στα κάρα του τελωνείου, άλλα σε άμαξες, άλλα σε γαϊδουράκια, άλλα σε ποδήλατα... Τα τελευταία χρόνια σε αυτοκίνητα.

Και στις γωνιές της Πλατείας τα διάφορα σύνεργα των θεαματικών αγωνι-σμάτων, που κέρδιζε πάντα ο νικητής, μα και ο χαμένος καμιά φορά διπλά έχανε!..

Και μέσα σε όλο τούτο το πανδαιμόνιο, ερχότανε η ώρα να αμολύσουνε το καθιερωμένο πια καλοξυρισμένο γουρνόπουλο, το αλειμένο λίπος, που το κέρδιζε όποιος τα κατάφερνε να το πιάσει.

Οι Σάτιρες του Κομιτάτου είναι πολλές και θα 'χανε τη θέση τους σαν εμπνεύσεις και σαν κατασκευάσματα. Μα δεν είναι νοητό να κάμει κανένας απαρίθμηση. Όποια να παραλείψει, όποια να ξεχάσει, θα 'ναι αδικία... Μέσα από δαύτες ανάβλυζε το λαϊκό πνεύμα, η απροσχημάτιστη κριτική, η πλούσια φροντίδα. Μα και στις παραστάσεις που δεν είχαν

σατιρικό περιεχόμενο, διέκρινες την οροντίδα της κατασκευής, την ολοκληρωμένη σύλληψη και την καλλιτεχνική εκτέλεση με απλά εκφραστικά μέσα.

Μόλις το κοντόβραδο τέλειωνε η φιέστα και η πολύβουη Πλατεία άρχισε να καταλαγιάζει από το κοσμομυρμήκισμα και τους θορύβους. Τα άρματα σταματούσαν μπροστά στην επιτροπή κι έπαιρναν τα βραβεία τους. Ο Καρνάβαλος με τη συνοδεία του τραβούσε για τον τόπο της καταδίκης του. Την πλατεία του Μέτελα... όπου του βάζανε φωτιά. Γεμάτος κροτίδες και βεγγαλικά αποτε- λούσε, και την ώρα του θανάτου του, αξιόλογο θέαμα.

Αγγελοδιονύσιος Δεμπόνος, "Το Αργοστόλι διασκεδάζει", σελ. 78-79.

